

OPATŘENÍ OBECNÉ POVAHY

ze dne 16. června 2022

ke stanovení sazby proticyklické kapitálové rezervy pro Českou republiku č. II/2022

Česká národní banka jako příslušný správní orgán vydává podle § 12o odst. 5 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění zákona č. 375/2015 Sb. (dále jen „zákon o bankách“) a § 8al odst. 5 zákona č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech a některých opatřeních s tím souvisejících a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, ve znění zákona č. 375/2015 Sb. (dále jen „zákon o spořitelních a úvěrních družstvech“), toto opatření obecné povahy:

I. Sazba proticyklické kapitálové rezervy pro Českou republiku se podle § 12o odst. 3 zákona o bankách a § 8al odst. 3 zákona o spořitelních a úvěrních družstvech stanovuje ve výši 2,50 % z celkového objemu rizikové expozice podle čl. 92 odst. 3 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013.

II. Banky a spořitelní a úvěrní družstva jsou povinny používat sazbu podle bodu I. pro účely výpočtu kombinované kapitálové rezervy od 1. července 2023.

Odůvodnění

1. Podle § 12o odst. 3 zákona o bankách a § 8al odst. 3 zákona o spořitelních a úvěrních družstvech stanoví Česká národní banka (dále jen „ČNB“) sazbu proticyklické kapitálové rezervy pro Českou republiku, přičemž přihlíží k orientačnímu ukazateli proticyklické kapitálové rezervy vypočtenému podle § 12o odst. 1 a 2 zákona o bankách a § 8al odst. 1 a 2 zákona o spořitelních a úvěrních družstvech, k doporučením vydaným Evropskou radou pro systémová rizika (dále jen „ESRB“) a ukazatelům, které mohou značit růst systémového rizika.

2. Podle § 12o odst. 1 zákona o bankách a § 8al odst. 1 zákona o spořitelních a úvěrních družstvech je základem pro výpočet orientačního ukazatele odchylka poměru objemu poskytnutých úvěrů a hrubého domácího produktu od dlouhodobého trendu. Hodnota poměru poskytnutých úvěrů a hrubého domácího produktu ve čtvrtém čtvrtletí 2021 činila 86,2 % a příslušná odchylka od dlouhodobého trendu dosáhla -6,1 procentního bodu.¹ Této hodnotě podle § 12o odst. 1 zákona o bankách a § 8al odst. 1 zákona o spořitelních a úvěrních

¹ Podle doporučení ESRB/2014/1 (Recommendation of the European Systemic Risk Board of 18 June 2014 on guidance for setting countercyclical buffer rates) je za objem úvěrů považována hodnota veškerých úvěrů poskytnutých soukromému sektoru (sektor nefinančních podniků, sektor domácností a neziskových institucí sloužících domácnostem), která je zvýšena o objem dluhopisů emitovaných domácím nefinančním soukromým sektorem. Pro výpočet dlouhodobého trendu poměru objemu poskytnutých úvěrů a hrubého domácího produktu je použita časová řada za období od prvního čtvrtletí 1995 do čtvrtého čtvrtletí 2021 a Hodrickův-Prescottův filtr s parametrem vyhlazení (λ) 400 000.

družstvech odpovídá referenční sazba proticyklické kapitálové rezervy ve výši 0 %. Dodatečná odchylka², která vychází z doporučení ESRB (část B, odst. 2) a lépe zohledňuje specifika českého hospodářství, dosáhla ve čtvrtém čtvrtletí 2021 výše 4,4 p. b. a implikuje hodnotu referenční sazby 0,75 %.

3. ČNB v reakci na doporučení ESRB prostřednictvím svých publikací (zejména Zprávy o finanční stabilitě) opakovaně zdůrazňovala, že velikost odchylek uvedených v bodě 2 nepovažuje za spolehlivé vodítko pro určení pozice domácí ekonomiky v rámci finančního cyklu a stanovení výše sazby. ČNB upřednostňuje přístup, který vychází z komplexního posouzení vývoje indikátorů značících růst systémového rizika podle § 12o odst. 3 zákona o bankách a § 8al odst. 3 zákona o spořitelních a úvěrních družstvech.³

4. Hodnota indikátoru finančního cyklu (IFC) se ve čtvrtém čtvrtletí 2021 v meziročním srovnání zvýšila, v mezičtvrtletním vyjádření však indikátor zaznamenal druhý pokles v řadě vlivem poklesu korelace mezi jednotlivými projevy finančního cyklu. Teoretická hodnota IFC (odhlízející od síly korelace) však výrazně roste i v mezičtvrtletním srovnání a nachází se na nejvyšších hodnotách od roku 2009. Hlavním zdrojem tohoto nárůstu zůstává dluhové financování rezidenčních nemovitostí doprovázené zrychlujícím růstem jejich cen. Silná cenová dynamika a na druhé straně nárůst úrokových sazeb u úvěrů na bydlení a pokles dynamiky příjmů domácností vedly k tomu, že odhadované nadhodnocení cen bytů pro mediánovou domácnost se zvýšilo nad 40 %. Rovněž u investičních bytů bylo nadhodnocení dle odhadu ČNB vyšší než 40 % a v historickém srovnání dosáhlo nejvyšších hodnot. Svižnou úvěrovou aktivitu bylo možné pozorovat nejen u úvěrů domácnostem na bydlení, ale i u úvěrů domácnostem na spotřebu a nefinančním podnikům. U všech tří úvěrových segmentů se tempa růstu pohybovala nad svými krátkodobými, střednědobými i dlouhodobými průměry. Celková dynamika úvěrů soukromému nefinančnímu sektoru tak v březnu 2022 meziročně zrychlila o 6,1 p. b. na 9,3 %.⁴ Tento vývoj vedl k pokračující akumulaci cyklických rizik v bankovním sektoru. V souladu s aktuální prognózou ČNB lze očekávat, že akumulace cyklických rizik přijatých do rozvah bankovního sektoru bude kulminovat v průběhu 2022. Mimořádně nízká tvorba opravných položek a pokles poměru opravných položek a celkových úvěrů zároveň naznačuje, že akumulovaná rizika mohou být ze strany bankovního sektoru oceňovaná nedostatečně obezřetně. Zdrojem systémového rizika zůstávají také snížené rizikové váhy u úvěrových portfolií bank s přístupem IRB. Zhoršení rizikových parametrů vlivem nepříznivého cyklického vývoje by vedlo k nárůstu rizikových vah a zprostředkovaně také kapitálového požadavku v absolutním vyjádření, což by měla pokrývat proticyklická kapitálová rezerva. Odhadovaná výše kapitálu potřebná pro pokrytí poklesu kapitálového poměru v důsledku návratu rizikových vah k vyšším úrovním (dle odhadu ČNB přibližně 30,9 mld. Kč) společně s objemem neočekávaných úvěrových ztrát (dle odhadu ČNB přibližně 22,4 mld. Kč) implikují potřebu dodatečného kapitálu ve výši 53,3 mld. Kč, která by byla plně pokryta sazbou rezervy ve výši 2,00 %. Eskalace rusko-ukrajinského konfliktu a zvýšená geopolitická nejistota však vytvářejí potenciál pro rychlejší a výraznější materializaci cyklických rizik, než předpokládá výchozí odhad, a proto ČNB při nastavení sazby rezervy preferuje vyšší míru obezřetnosti.

5. Na základě výše uvedeného hodnocení a s přihlédnutím k potenciálním dopadům agrese Ruska vůči Ukrajině na rozsah a rychlost materializace cyklických rizik stanovila bankovní rada ČNB pro zajištění odolnosti bankovního sektoru sazbu proticyklické kapitálové rezervy na 2,50 %.⁵ V případě zhoršení ekonomické situace a vzniku významných neočekávaných

² Dodatečná odchylka, nazývaná expanzivní úvěrová mezera, je vypočtena jako rozdíl mezi aktuální hodnotou poměru bankovních úvěrů a hrubé přidané hodnoty soukromého nefinančního sektoru a dosaženým minimem uvedeného poměru v posledních 8 čtvrtletích.

³ Metodický rámec ČNB ke stanovování sazby proticyklické kapitálové rezervy je představen v dokumentu *Přístup ČNB ke stanovování proticyklické kapitálové rezervy*.

⁴ Meziroční tempo růstu bankovních úvěrů domácnostem na bydlení a na spotřebu v březnu 2022 dosáhlo 11,1 %, respektive 8,9 %. Objem bankovních úvěrů nefinančním podnikům v březnu 2022 meziročně vzrostl o 7,6 %.

⁵ Sazbu proticyklické kapitálové rezervy pro Českou republiku ve výši 2,50 % z celkového objemu rizikové expozice jsou dotčené instituce povinny používat pro účely kombinované kapitálové rezervy od 1. dubna 2023.

úvěrových ztrát v domácím bankovním sektoru je ČNB připravena sazbu rezervy snížit, případně rezervu zcela rozpustit s cílem podpořit schopnost bank plynule úvěrovat reálnou ekonomiku.

6. Podle § 12x odst. 1 zákona o bankách a § 8au odst. 1 zákona o spořitelních a úvěrních družstvech je toto opatření obecné povahy oznámeno pouze způsobem umožňující dálkový přístup a nabývá účinnosti dnem zveřejnění.

Účinnost

Toto opatření nabývá účinnosti 17. června 2022.

Ing. Tomáš Nidetzký
viceguvernér
(podepsáno elektronicky)

prof. Dr. Ing. Jan Frait
ředitel sekce finanční stability
(podepsáno elektronicky)

otisk úředního razítka

Toto opatření obecné povahy bylo zveřejněno 17. června 2022.

Od 1. ledna 2023 do 31. března 2023 jsou dotčené instituce povinny používat pro účely výpočtu kombinované kapitálové rezervy sazbu 2,00 %. Od 1. října 2022 do 31. prosince 2022 jsou dotčené instituce povinny používat pro účely výpočtu kombinované kapitálové rezervy sazbu 1,50 %. Od 1. července 2022 do 30. září 2022 jsou dotčené instituce povinny používat pro účely výpočtu kombinované kapitálové rezervy sazbu 1,00 %. Do 30. června 2022 jsou pak povinny používat pro účely výpočtu kombinované kapitálové rezervy sazbu 0,50 %.